

Danyýel Kitaby — Ýigrimi Bäşinji San

Wawilonyň Çöküşiniň Aýan Edilişi: Nebukadnesardan Belşassara çenli pygamberlikli bir bölek

Jeff Pippenger

2023-12-20

Bäşinji bapda Belşazaryň ýykylmagy dördünji bapda Nebukadnesaryň ýykylmagy arkaly öňden nusgalanyp görkezilipdi.

Wawilonyň in soňky hökümdaryna, onuň ilkinji hökümdaryna nusga hökmünde bolşy ýaly, Hudaýyň Gözegçisiniň hökümi gelip ýetdi: «Eý, patyşa, ... saňa aýdylýar: patyşalyk senden alnypdyr». Daniel 4:31. «Pygamberler we Patyşalar», 533.

Nebukadnesar ýetmiş ýyllap höküm süren patyşalygyň başlangyjyny, Belsazar bolsa onuň soňuny aňladýar; şeýlelikde olar Ylham kitabynyň on üçünji babnda beýan edilýän, Tiriň jelebi (papalyk) unudulan döwürde höküm sürmeli bolan ýer ýüzüniň haýwanynyň (Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň) hökümdarlygyny nyşanlandyrýardy.

Şol günde şeýle bolar: Tir ýetmiş ýyl unudylar, bir patyşanyň günleriniň möçberine görä; ýetmiş ýylyň ahyrynda Tir jelep ýaly aýdym aýdyp başlar. Işaya 23:15.

Şeýlelik bilen, Nebukadnesar Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň başlangyjyny, Belsazar bolsa Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň soňuny aňladýar. Nebukadnesar Respublika şahyrynyň başlangyjyny we Protestant şahyrynyň başlangyjyny aňladýar. Belsazar bolsa Respublika we Protestant şahyrynyň soňuny aňladýar.

Nebukadnesaryň üstüne getirilen höküm “ýedi wagt” boldy. Nebukadnesaryň iki mün baş ýüz ýigrimi günläp haýwan ýaly ýaşandygy baradaky waka, William Miller tarapyndan Lewiler ýigrimi altydaky “ýedi wagty” ulanmakda peýdalanyldy, emma ol Belşazaryň hökümünde nyşanlanýan iki mün baş ýüz ýigrimini ara alyp maslahatlaşmady.

Ine, ýazylan ýazgy şeýle idi: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN. Munuň düşündirişi şudur: MENE; Hudaý seniň patyşalygyňy sanap, ony soňuna ýetirdi. TEKEL; sen terezi çekildiň, we kem tapyldyň. PERES; seniň patyşalygyň bölündi we midýalylara hem parsylara berildi. Daniel 5:25–28.

Daniýeliň diwara ýazylan syrly ýazgyny düşündirişi bilen çäklenmän, “mene” we “tekel” sözleri agram ölçegini aňladýar, şeýle hem bu sözler teňňäniň belli bir gymmatyny hem aňladýar (Exodus 30:13, Ezekiel 45:12). Bir “mene” elli şekeldir ýa-da bir mün geradyr. Şeýlelikde “mene, mene” iki mün gera deňdir. Bir “tekel” ýigrimi geradyr. Şonuň üçin “mene, mene, tekel” iki mün ýigrimi gera deňdir. “Upharsin” “bölmek” diýmegi aňladýar, şonuň üçin hem bir “mene”niň ýarysyny, ýagny baş ýüz gerany aňladýar. Bilelikde olar iki mün baş ýüz ýigrimi diýen jemi aňladýarlar.

Waýt uýanyň soňky salgylanmasy Belşazaryň Nebukadnezzar arkaly öňden nyşanlanandygyny görkezýär, ýöne has anyk aýdanyňda, ol olaryň umumy hökümine aýratyn üns berýär, we bu hökümleriň ikisi hem Levililer ýigrimi altynjy bapdaky “ýedi wagtyň” nyşany hökmünde görkezilýär. Mukaddes Ýazgylar Levililer ýigrimi altynjy bapdaky “ýedi wagty” aňlatmak üçin birnäçe adalgany ulanýar. Ýeremiýa muny Hudaýyň gazaby hökmünde görkezýär.

Reb gazabynda Reb Sion gyzyny bulut bilen örttdi, Ysraýylyň gözelligini gökden ýere zyňdy, gazabynyň gününde öz aýak astyny ýatlamady! Reb Ýakubyň ähli mesgenlerini ýuwutdy, rehim etmedi; ol Ýahuda gyzynyň berkitmelerini gazabynda ýykyşdyrды; olary ýere çökderdi; patyşalygy we onuň beglerini harlady. Ol gazabynyň gyzgynlygynda Ysraýylyň ähli güýjüni ýok etdi; duşmanyň önünde öz sag elini yzyna çekdi, we töweregini ýuwudýan alawly ot ýaly Ýakuba garşy ýandy. Ol ýaýyny duşman ýaly gerdi; sag eli bilen garşydaş hökmünde durdy we Sion gyzynyň çadyrynda göze ýakymly bolanlaryň hemmesini öldürdi; gaharyny ot ýaly dökdі. Reb duşman kimin boldy: ol Ysraýyly ýuwutdy, onuň ähli köşklerini ýuwutdy; onuň berkitmelerini weýran etdi, we Ýahuda gyzynda agyny hem nalanyşy köpeltди. Ol öz çadyryny bagdaky külbe ýalydyr öýdүp zor bilen aýyrды; ýygnak ýerlerini ýok etdi; Reb Sionda dabaraly baýramlaryň we Sabatlaryň unudylmagyna sebäp boldy, we gazabynyň gaharynda patyşany-da, ruhanyny-da ýigrenç bilen ret etdi. Reb öz gurbanlyk sypasyny taşlady, mukaddes ýerini ýigrenji etdi, onuň köşkleriniň diwarlaryny duşmanyň eline berdi; olar Rebbiň öýünde dabaraly baýram günündäki ýaly galmagal etdiler. Reb Sion gyzynyň diwaryny ýok etmegi niýet etdi: ol ölçeg ýүpүni çekdi, ýok etmekden elini çekmedi; şonuň üçin ol berkitmäni we diwary ah çekdirdi; olar bilelikde halys tapdan düşdüler. Ýeremiýanyň agylary 2:1–8.

Rebbiň gahary «Onuň gaharynyň gahar-gazaby» hökmünde beýan edilýär, we Onuň gahary Ysraýylyň hem demirgazyk patyşalygynyň, hem-de günorta patyşalygynyň üstünde ýerine ýetirildi. Şonuň üçin Danyýel kitaby «birinji» we «soňky» gahar-gazaby görkezýär. Ýeremiýa Rebbiň Öz saýlan halkyna garşy gahar-gazabyny amala aşyran wagty «çekip goýberen» bir «çyzgysyny» görkezýär. Şol çyzgy Ikinji Patyşalar kitabynda hem agzalýar.

Reb öz gullary bolan pygamberleriň üsti bilen şeýle diýdi: «Ýahudanyň patyşasy Manassa bu ýigrenji işleri edendigi, özünden öň bolan amorlaryň edenleriniň ählisinden hem beter pislik edendigi we butlary bilen Ýahudany-da günä etdirdigi sebäpli, şonuň üçin Ysraýylyň Hudaýy Reb şeýle diýýär: Ine, Men Iýerusalime we Ýahuda şeýle bir bela inderýärin welin, ony eşiden her kimiň iki gulagy şaňlar. Men Iýerusalimiň üstüne Samariýanyň ölçeýji ýүpүni we Ahabyň öýüniň gurşun agramyny çekerin; hem-de adamyň tabagy süpürşi ýaly, süpүrip, ters çevirişi ýaly, Iýerusalimi süpүrerin. Şeýle-de mirasymyň galan bölegini taşlap, olary duşmanlarynyň eline bererin; olar ähli duşmanlaryna olja hem talaň bolarlar». 2 Patyşalar 21:10–14.

Hudaýyň gaharynyň «çyzygy» bolan Musa degişli «ýedi gezek», ilki demirgazyk patyşalygyň (Ahabyň öýüniň) üstüne çekildi, soňra bolsa Ýahudanyň üstüne. Lewiler kitabynyň ýigrimi altynjy babyndan gelip çykýan «ýedi gezek» üçin başga bir Mukaddes Kitapdaky adalga «pytradylyş»dyr.

Şonda Men hem gazap içinde size garşy ýörejekdirin; Men, hut Özüm, günäleriňiz sebäpli sizi ýedi esse jezalandyrарyn. Siz öz ogullaryňyzyň etini iýersiňiz, gyzlaryňyzyň etini hem iýersiňiz. Men siziň beýik seždegähleriňizi ýumurарyn, butlaryňyzy çapyp ýykарyn,

jesetleriňizi butlaryňyzyň jesetleriniň üstüne taşlaryn; kalbym sizden ýüwrüger. Men şäherleriňizi weýran ederin, mukaddes ýerleriňizi haraba öwürerin, hoşboý ysly tütetgileriňiziň ysyny kabul etmerin. Men ýurdy harabaçylyga salaryn; onda mesgen tutan duşmanlaryňyz hem muňa haýran galarlar. Men sizi butparaz halklaryň arasyna dargadaryn, yzyňyzdan gylyç çykararyn; ýurduňyz haraba öwürüler, şäherleriňiz weýran bolar. Şonda ýurt haraba bolup ýatyrka we siz duşmanlaryňyzyň ýurdunda bolýarkaňyz, ol öz Şenbe günleriniň öwezini alar; hut şol wagt ýurt dynç alar hem öz Şenbe günlerinden peýdalanar. Nähili uzak wagtlaý haraba ýatyrsa, şonça wagt ol dynç alar; çünki siz onuň üstünde ýaşanyňyzda, siziň Şenbe günleriňizde ol dynç almadý. Levitler 26:28–35.

Butparaz halklaryň arasyna dargadylmak Daniýel üçin Ýehýakimiň ýesir edilmegi wagtynda onuň gul hökmünde Wawilona alnyp gidilmeginde amala aşýdy. Soňra Daniýel “duşmanlaryň ýurdunda” wagty, ýurt dynç aldy we “öz Şenbe günlerinden” lezzet aldy. Ikinji Ýazgylarda bize şol döwrüň Ýeremiýanyň ýetmiş ýyly bolandygy habar berilýär; muny Daniýel dokuzynjy babda düşüňip bildi.

Gylyçdan aman galanlary ol Babyla ýesir alyp gitdi; Pars patyşalygynyň höküm sürýän döwrüne çenli olar oňa we onuň ogullaryna hyzmatkär boldular. Bu bolsa, Ýeremiýanyň agzy arkaly aýdylan Rebbiň sözünüň berjaý bolmagy üçindi, ýer öz şenbeliklerinden peýdalanylýan bolýança; çünki ol haraba ýatan bütin wagty şenbeligi saklady, şeýlelikde ýetmiş ýyl dolup ýerine ýetdi. Indi Pars patyşasy Kiriň patyşalygynyň birinji ýylynda, Ýeremiýanyň agzy arkaly aýdylan Rebbiň sözi amala aşsyn diýip, Reb Pars patyşasy Kiriň ruhuny oýardy; şeýdip, ol bütin patyşalygy boýunça jar çekdirip, muny ýazmaça-da şeýle diýip yglan etdi: «Pars patyşasy Kir şeýle diýýär: Gökleriň Hudaýy Reb ýer ýüzündäki ähli patyşalyklary maňa berdi; Ol maňa Ýahudada ýerleşýän Iýerusalimde Özi üçin bir öý gurmagy tabşyrdy. Onuň ähli halkynyň içinden araňyzda kim bar? Rebbi onuň Hudaýy onuň bilen bolsun, goý ol ýokary galsyn». 2 Hronikalar 36:20–23.

“Dargadylyş” diýen düşüňje “ýedi wagt”yň nyşanydyr. Nebukadnesaryň “ýedi wagt” dowamynda haýwan ýaly ýaşamagy baradaky höküm, diwaryň üstündäki syrly sözler — “mene, mene, tekel upharsin” — arkaly görkezilişi ýaly, Belşazaryň hökümüne bir tip boldy. Belşazaryň hökümi ýigrimi baş ýüz ýigrimi deňleşýän ýazgy arkaly görkezildi; bu hem Nebukadnesaryň haýwan ýaly ýaşan günleriniň şol bir sany, hem-de Lewiler ýigrimi altydaky “ýedi wagt” bilen aňladylýan ýyllaryň şol bir sanydyr.

Nebukadnesaryň hökümi arkaly önünden şekillendirilen Belşazaryň hökümi “ýedi wagt” bilen nyşanlaýyn beýan edildi, we bu iki hökümiň ikisi-de ikinji perişdäniň habarynyň nyşany bolan “Wawilonyň ýykylmagyny” aňladýardy. Wawilonyň ilkinji ýykylmagy Nimrodyň diňiniň ýykylan wagtydy.

Bütin ýer ýüzünde bir dil we bir söz bardy. Olar gündogardan göçüp barýarkalar, Şinar ýurdunda bir düzlük tapdylar-da, şol ýerde ýerleşdiler. Olar biri-birine: «Geliň, kerpiç ýasap, ony otda doly bişireliň» diýdiler. Şeýlelikde, olarda daş ýerine kerpiç, hek ýerine bolsa şepbe boldy. Olar ýene-de: «Geliň, özüme bir şäher we depesi göklere ýetýän bir minara guraly; özüme at gazanalýň, bütin ýer ýüzüne dargap gitmez ýaly» diýdiler. Reb adam ogullarynyň guryan şäherini we minarasyny görmek üçin aşak indi. Reb: «Ine, halk birdir, olaryň

hemmesiniñ dili birdir; olaryň etmäge başlan zady şu; indi etmegi ýüreklerine düwen zatlarynyň hiç biri olar üçin mümkin däl bolmaz. Geliň, aşak ineliň-de, olar biri-biriniň sözüne düşünmez ýaly, dillerini bulaşdyrallyň» diýdi. Şeýlelikde Reb olary şol ýerden bütin ýer ýüzüne dargatdy; olar hem şäher gurnagy bes etdiler. Gelip çykyş 11:1–8.

Babeliň höküminde, ýagny Nimrodyň höküminde, Reb Nimrodyň gozgalaňçylaryny “bütin ýeriň ýüzüne” dargatdy. Nimrod bilen onuň ýaranlary öz gozgalaňlarynyň olaryň dargadylmagyna sebäp boljakdygyny bilýärdiler, çünki olar diňi we şäheri gurnagyň sebäbiniň “özümize at çykarmak, ýogsam bütin ýeriň ýüzüne dargadylyp goýberileris” diýendiklerini aýdypdylar.

Pygamberlik manysynda “at” häsiýetiň nyşanydyr. Nimrodyň we onuň ýoldaşlarynyň berkarar eden häsiýeti olaryň işleri arkaly görkezilýär, çünki siz häsiýeti miwesinden tanarsyňyz. Nimrodyň gozgalaňynyň miwesi, şonuň üçin hem onuň häsiýetiniň nyşany, minaranyň we şäheriň gurulmagy boldy. “Minara” ybadathananyň nyşanydyr, “şäher” bolsa döwletiň nyşanydyr. Nimrodyň pitneçileriniň ady, ýagny olaryň häsiýetini aňladýan zat, ybadathana bilen döwletiň birleşmesi boldy; bu hem nyşanly görnüşde haýwanyň şekili hökmünde görkezilýär.

Babeliň ýykylşyny kesgitleýän bölekde “hany” diýen aňlatma üç gezek gaýtalanýar. Üçünjisi, Hudaý olaryň dilini bulaşdyrmak we olary dünýä ýüzüne dargatmak arkaly höküm getirende bolýar. Ilkinji “hany”, olaryň şäherini we minarasyny guranda bolan ikinji “hany” üçin taýýarlyk boldy. Olar “hany” diýen aňlatmanyň ikinji gezekki taryhy dowamynda öz işlerini tamamlanyndan soň, Hudaý olaryň pitnesini göz bilen synap görmek üçin aşak indi. Üçünji “hany” höküm boldy, ikinji “hany” bolsa göz bilen görülyän synag boldy. Birinji “hany” olaryň ilkinji şowsuzlygyny aňladýar, we pygamberlik taýdan “hany” diýen aňlatmanyň üç gezek beýan edilmegi baky hoş habaryň üç basgançakly synag işini kesgitleýär. Nimrudyň pitnesiniň we ýykylşynyň şaýatlygynda mundan-da köp maglumat bar, emma biz diňe Wawilonyň (Babeliň) ilkinji gezek ýykylan mahaly, “dargatma” arkaly görkezilen “ýedi gezek” nyşanyň kesgitlenýändigini belläp geçýäris. Nimrudyň hökümi dargatma arkaly, Nebukadnesaryňky “ýedi gezek” arkaly, Belşazaryňky bolsa “iki mün baş ýüz yigirmi” arkaly görkezildi.

Alfa bilen Omeganyň goly dördünji we başınjy bablar arkaly görkezilen pygamberlik ugrunyň ikinji perişdäniň habary hem-de Gijäniň Ýarysyndaky Gykylygyň giçki ýagmyr habarydygyny kesgitleýär. Bu ugur Nabuçadnesar arkaly görkezilen Wawilonyň ýykylşy bilen başlanýar; bu bolsa 1798-nji ýyly görkezýär, ýagny ruhy Wawilon (papalyk) ilkinji gezek şol wagtda ýykylgy. Soňra uguryň ahyrynda Belşazaryň Wawilony ýykylgy, ruhy Wawilonyň (ýene-de papalygyň) yzygiderli ýykylşynyň başlangyjyny belleýär; bu bolsa Ýekşenbe güni baradaky kanun krizisinden başlanýar. Uguryň başynda Wawilonyň ýykylşyna iki şaýat bar, ahyrynda hem iki şaýat bar. Pygamberlik logikasy beýik Başlangyjyň we Ahyryň goluny ykrar edýär, şol bir wagtda Danieliň dördünji we başınjy bablary arkaly görkezilen ugurda Wawilonyň ýykylşy meselesiniň dört şaýat tarapyndan tassyklanýandygyny görýär.

Nebukadnesar bilen Belşazaryň nusga we garşylykly nusga gatnaşyklarynda, munuň ahyrky günler bilen utgaşdyrylmagynda, guzy ýaly ýagdaýyndaky ýerdäki haýwanyň Nebukadnesar arkaly şekillendirilendigini görýäris; soňra bolsa ol aždaha ýaly geplände, Belşazary görýäris.

Peygamberlik gatnaşyklarynda Respublikachy şahanyň Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň Konstitusiýasy tarapyndan ýolbaşçylyk edilmeginiň Nebukadnesar arkaly şekillendirilendigini, Konstitusiýanyň agdarylmagynyň bolsa Belsazar arkaly şekillendirilendigini görýäris. Şeýle hem biz Nebukadnesary akyly gyz hökmünde, Belsazary bolsa akylsyz gyz hökmünde göreris.

Biz Daniel kitabynyň dördünji we başınjy bablaryna degişli garamagymyzy indiki makalada dowam etdireris.

“Belşassar Hudaýyň erkini bilmek we ony ýerine ýetirmek üçin köp mümkinçilikler berlipdi. Ol atasynyň atasynyň Nebukadnesaryň adamlaryň arasyndan kowlup çykarylandygyny gördi. Ol bu tekepbir patyşanyň öwünýän akyl-paýhasynyň ony beren tarapyndan elinden alnandygyny gördi. Ol patyşanyň öz patyşalygyndan kowlup, meýdan haýwanlaryna ýoldaş edilendigini gördi. Emma Belşassaryň keýp-sapa we özüni beýgeltmäge bolan söýgüsi hiç wagt ýatdan çykarmaly däl bolan sapaklaryny süpürüp aýyrdy; ol hem Nebukadnesaryň üstüne aýdyň hökümleri getiren günälere meňzeş günäleri etdi. Oňa rehimdarlyk bilen berlen mümkinçilikleri puja çykardy, hakykaty tanamak üçin eliniň aşagynda bolan mümkinçilikleri peýdalanmagy äsgermezlik etdi. ‘Gutulmak üçin men näme etmeli?’ diýen sowala bu beýik, emma akmak patyşa biparh garap geçdi.”

Bu şu günki bihabar, perwaýsyz ýaşlygyň howpudyr. Hudaýyň eli Belşassar bilen bolşy ýaly günäkärini oýarar, emma köpeler üçin toba etmäge juda giç bolar.

“Wawilonyň hökümdarynyň baýlygy we abraýy bardy, ol bolsa tekepbir özkeýpine berlip, gökleriň we ýeriň Hudaýyna garşy özüni beýgeldipdi. Ol öz güýjüne bil baglapdy; hiç kimiň: ‘Sen näme üçin muny edýärsiň?’ diýip aýtmaga het edip biljekdigini hem pikir etmändi. Emma syrly bir el onuň köşgüniň diwaryna harplary ýazanda, Belşazar gorky we haýbat astynda doňup galdy, dili tutuldy. Bir pursatda ol bütün güýjünden jyda düşürilip, edil çaga kimin peseldildi. Ol Belşazardan hem beýik Biriniň merhemetine galandygyny aňdy. Ol mukaddes zatlary masgaralap gelýärdi. Indi onuň wyždany oýandy. Ol Hudaýyň erkini bilmek we ony berjaý etmek artykmaçlygynyň özüne berlendigine düşündi. Onuň atasynyň taryhy, diwar üstündäki ýazgy ýaly, onuň önünde aýdyň hem janly durdy.” Bible Echo, April 25, 1898.